

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o omezeních marketingu a používání toluenu a trichlorbenzenu (dvacátá osmá úprava směrnice Rady 76/769/EEC)

COM(2004) 320 final - 2004/0111 (COD)

NEOVĚŘENÝ PŘEKLAD

(2005/C 120/02)

Dne 11. května 2004 se Rada rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor podle článku 95 Smlouvy o založení Evropského společenství ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, zodpovědná za přípravu práce Výboru v této věci, přijala své stanovisko dne 6. října 2004. Zpravodajem byl pan **Sears**.

Na svém plenárním zasedání dne 27. a 28. října 2004 (jednání dne 27. října) Evropský hospodářský a sociální výbor přijal následující stanovisko 165 hlasy ku 1 při pěti abstencích:

1. Úvod

1.1 „Existující látky“ jsou látky uznané na trhu Evropského společenství mezi 1. lednem 1971 a 18. zářím 1981. Na Evropském seznamu existujících obchodních chemických látek (European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances, EINECS), zveřejněném roku 1990 v Úředním věstníku ⁽¹⁾, je zapsáno 100 195 takových látek. Látky uváděné na trh po 18. září 1981 jsou definovány jako „nové látky“ a vyžaduje se u nich předběžné oznámení podle příslušné legislativy Evropské unie.

1.2 Ohrožení lidského zdraví a životního prostředí existujícími látkami bylo hodnoceno předepsaným způsobem podle směrnice Rady (EEC) 793/93 ⁽²⁾. Dosud byly zpracovány čtyři prioritní seznamy pro hodnocení, připravené k zavedení příslušnými orgány členských států. Poslední z nich pochází z 25. října 2000 ⁽³⁾. Seznamy identifikují 141 látek, u kterých je možné předpokládat nebezpečné účinky pro jejich specifickou strukturu a známé nebo očekávané biochemické interakce, nebo u kterých obavy vzbuzuje vysoký objem výroby (high production volumes, HPV).

1.3 Členské státy hodnotí každou látku ve všech fázích výroby a použití, jak z hlediska nebezpečnosti, tak z hlediska expozice, aby bylo možné zjistit, zda látka je skutečně nebezpečná zdraví a prostředí, a pokud ano, jaké kroky je možné podniknout ke snížení tohoto rizika. Pokud se zjistí, že přes přítomnost na seznamu priorit zkoumání látka má velmi malou nebo žádnou nebezpečnost při jakékoli současné nebo plánované spotřebě, nejsou žádná opatření nutná, případně budou méně významná, jak z hlediska účinků, tak z hlediska jejich přínosu.

1.4 Vyplněné zprávy o hodnocení rizika (Risk Assessment Report, RAR) členských států následně hodnotí Vědecký výbor

pro toxicitu, ekotoxicitu a životní prostředí (CSTEE). Pokud CSTEE s těmito závěry souhlasí a schválí celkový postup hodnocení rizika, mohou být případná opatření ke snížení rizika součástí návrhu úprav přílohy 1 směrnice Rady o marketingu a používání některých nebezpečných látek a přípravků 76/769/EEC ⁽⁴⁾. Tento návrh je dvacátou osmou takovou úpravou.

1.5 Obě látky (toluen a trichlorbenzen) projednáváné v tomto návrhu byly posuzovány výše uvedeným postupem. Obě jsou na druhém seznamu prioritních látek, publikovaném v nařízení Komise EC 2268/95 ze 27. září 1995 ⁽⁵⁾. Obě byly přiděleny Dánsku k provedení procedury hodnocení. CSTEE v podstatě souhlasil a podpořil dodané zprávy RAR ve stanoviscích z 24. plenární schůze dne 12. června 2001 a 25. plenární schůze dne 20. července 2001.

1.6 Tento návrh obsahuje opatření k omezení rizik u obou látek, která budou implementována členskými státy do osmnácti měsíců od data, kdy vstoupí nařízení v platnost. Komise svůj návrh zveřejnila 28. dubna 2004. Po řádné proceduře a dosažení dohody o případných požadovaných změnách by mělo v členských státech nabytí účinnosti nejpozději v červnu 2006.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1 Návrh směřuje k ochraně zdraví člověka a k ochraně životního prostředí, rovněž k vytvoření, příp. zachování vnitřního trhu obou látek. Návrh věří, že toho lze dosáhnout za nízkých až nulových nákladů, protože používání ve specifických aplikacích je na ústupu a brzy budou k dispozici alternativní produkty.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 146A z 15.6.1990.

⁽²⁾ Úř. věst. L 84 z 5.4.1993.

⁽³⁾ Úř. věst. L 273 z 26.10.2000.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 262 z 27.9.1976.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 231 z 28.9.1995.

2.2 Toluén je uznávaný jako široce použitelná látka vyráběná ve velkých objemech, používaná jako základní surovina chemické syntézy a jako ředidlo v mnoha průmyslových a spotřebitelských aplikacích. Omezení se vztahují na veškerá použití nad 0,1 % (hmotnostní) v lepidlech a barvách ve spreji prodejných všeobecné veřejnosti. Nevztahují se na průmyslové aplikace a jejich účelem je ochrana zdraví spotřebitelů.

2.3 Trichlorbenzen má omezenější použití jako pomocná látka některých herbicidů a průmyslové ředidlo v uzavřených systémech. Omezení se vztahují na veškerá použití nad 0,1 % (hmotnostní) kromě pomocné látky. Omezuje se tak prodej všeobecné veřejnosti a posiluje se ochrana zdraví na pracovišti.

2.4 Oba produkty, na které se nařízení vztahuje, jsou definovány svými čísly CAS 108-88-3 120-82-1 v příloze návrhu. Omezení užívání se stane součástí přílohy 1 nařízení 76/769/EEC.

2.5 Členské státy budou mít jeden rok na publikaci nezbytné legislativy podle tohoto nařízení s tím, že kontrola bude účinná nejpozději během dalších šesti měsíců. Tyto lhůty se počítají od data platnosti tohoto návrhu, po konzultaci Evropského hospodářského a sociálního výboru podle článku 95 Smlouvy a po přijetí spurozhodovacím postupem s Evropským parlamentem.

3. Všeobecné připomínky

3.1 Stejně jako v případě dvacátého šestého doplnění nařízení Rady 76/769/EEC (omezení marketingu a používání nonylfenolu, jeho ethoxylátů a lepidel) ⁽¹⁾, ke kterému EHSV své stanovisko vyslovil v březnu 2003 ⁽²⁾, zabývá se tento návrh spolu nesouvisejícími látkami, které by měly být v zájmu jednoznačnosti projednávány odděleně. (Následující dvacáté sedmé doplnění o polycyklických aromatických uhlovodících v plnidlech a pneumatikách bylo zveřejněno, ale je ve fázi revize.)

4. Toluén

4.1 Toluén je čirá bezbarvá kapalina výrazného zápachu. Známý též jako metylbenzen, má jako druhý po benzenu nejjednodušší možnou aromatickou strukturu: šestičlenný uzavřený uhlíkatý řetězec s jedním připojeným uhlíkatým (alkylickým) řetězcem. Vyskytuje se v přírodě v surové ropě,

v některých rostlinách a stromech, v sopečných plynech a emisích z lesních požárů. Uměle může být připraven v obrovských objemech z uhlí nebo ropy.

4.2 Podle průmyslových zdrojů byla roku 2002 celosvětová kapacita výroby 20 milionů tun a objem cílené produkce 14 milionů tun. Z této kapacity se 75 % nalézá v USA, Asii a Japonsku. Stanovisko CSTEÉ udává produkci v EU k roku 1995 ve výši 2,6 milionu tun. Daleko větší objemy jsou důsledkem běžné výroby benzínu a přispívají k celkové expozici, nejsou však zahrnuty v těchto součtech ⁽³⁾.

4.3 Toluén se primárně používá jako surovina v uzavřených systémech pro výrobu benzenu, uretanových pěn a dalších chemických produktů, dále v mnohem menších množstvích jako ředící složka barev, inkoustů, lepidel, produktů farmaceutického průmyslu a kosmetiky. Jeho účinek na lidské zdraví a životní prostředí byl důkladně studován a zúčastněné strany se v něm všeobecně shodují. Je zcela jasné, že je třeba minimalizovat jakoukoliv zbytečnou nekontrolovanou expozici, ať skutečnou nebo teoretickou, zejména protože existují alternativní výrobky s obdobnou rozpouštěcí schopností.

4.4 Dvě konečná použití, kterými se zabývá tento návrh, spadají do druhé kategorie dělení v předchozím odstavci. Používání toluenu jako ředidla v lepidlech a barvách ve spreji prodejných všeobecné veřejnosti není ani nezbytné, ani je nepodporují jejich evropští výrobci. Současné objemy prodeje k těmto dvěma konečným použitím jsou pravděpodobně nízké nebo nulové. Jedná se tedy o spíše preventivní opatření s malým účinkem na náklady výrobců, sortiment na trhu a zdraví spotřebitelů.

4.5 Evropský hospodářský a sociální výbor je toho názoru, že prvořadým požadavkem je zajištění bezpečného zacházení s velkými množstvími toluenu v uzavřených systémech na pracovištích. Návrh zajišťuje odpovídající ochranu všeobecné veřejnosti mimo kontrolované pracovní prostředí před současnými i budoucími zbytečnými expozicemi. EHSV tudíž tuto část návrhu podporuje.

5. Trichlorbenzen

5.1 Situace v oblasti trichlorbenzenu se významně liší od výše uvedené a některé úpravy a vyjasnění návrhu jsou zde zapotřebí.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 178 z 17.7.2003.

⁽²⁾ Úř. věst. C 133 z 6.6.2003.

⁽³⁾ Údaje Asociace výrobců aromatických látek (Aromatics Producers Association, APA), členské organizace Evropské rady chemického průmyslu (European Chemical Industry Council, CEFIC)

5.2 Trichlorbenzen je uměle připravovaná chemikálie, která se v přírodě nevyskytuje, pouze jako produkt degradace jiných aromatických sloučenin chloru. Má tři odlišné izomery podle umístění atomů chloru na obvodu šestičlenného uhlíkatého uzavřeného řetězce. Každý z nich má poněkud odlišné fyzikální vlastnosti a biochemické interakce, například pokud se týká hodnot střední smrtelné dávky LD50. Každý má i různá čísla CAS a EINECS. Dále je zde další zápis v registru CAS i EINECS pro „trichlorbenzen“ všeobecně. Všechny jsou komerčně dostupné v USA i jinde. 1,3,5-trichlorbenzen se zřejmě již v Evropě nevyrábí. Podrobnosti zápisů jsou následující⁽¹⁾:

číslo EINECS	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
číslo CAS	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
izomer	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
forma	bílé vločky	čirá tekutina	bílé vločky	čirá tekutina
Bod tání °C	52-55	17	63-65	-
LD50 mg/kg, orálně, krysa	1830	756	800	-
číslo UN	2811	2321	2811	-

5.3 Zprávy o hodnocení rizika RAR a stanovisko CSTEЕ se vztahují specificky k 1,2,4-trichlorbenzenu s čísly EINECS a CAS uvedenými výše. Návrh potvrzuje toto jediné číslo CAS (a tudíž jediný izomer, který byl zkoumán) v příloze, nikoli však v titulu nebo textu.

5.4 Různé izomery se vyrábějí ve vysokém stupni čistoty jako prostředky pro uzavřené systémy syntézy některých herbicidů, pesticidů, barviv a jiných speciálních chemikálií. V případech, kdy je určitá izomerická stavba nepodstatná, se může v uzavřených systémech používat směs izomerů jako rozpouštědlo pro přenos barviva, jako regulační látka procesu nebo jako médium tepelného přenosu, ve sprejích jako inhibitor koroze nebo v řezné kapalině při zpracování kovů.

5.5 V EU (i jinde) je primární použití 1,2,4-trichlorbenzenu (1,2,4-TCB) v různých úrovních čistoty. Výroba se podle dostupných údajů trvale snižuje od osmdesátých let. Data, která obdržela Komise Oslo – Paříž (OSPAR) pro ochranu mořského prostředí, uvádějí v roce 1994 odhady výroby 1,2,4-TCB mezi 7-10 tisíci tun, 1,2,3-TCB méně než 2 tisíce tun a 1,3,5-TCB méně než 200 tun⁽²⁾. V červnu 2000 OSPAR zapsala všechny tři izomery na svůj seznam nebezpečných látek vyžadujících naléhavě akci. Stanovisko CSTEЕ z července 2001 rovněž uvádí výrobu sedmi tisíc tun v Evropě v letech 1994/95. Výroba dále klesala a v současnosti se odhaduje na zhruba poloviční množství, z čehož se větší část vyvází.⁽³⁾

5.6 V současnosti se udává existence jediného zbývajícího producenta v oblasti EU a OSPAR. Uvádí se, že prodej izomerů 1,2,4-TCB a 1,2,3-TCB se omezuje pouze na použití jako

prostředku, což je potvrzeno každým zákazníkem v písemném prohlášení o zamýšleném užití.

5.7 Komise a CSTEЕ znají a připouštějí provoz omezeného počtu jiných uzavřených systémů, používajících tyto látky například jako provozní ředidlo bez úniků do vnějšího prostředí. Protože záměrem tohoto návrhu je umožnit základní výrobu, ale přísně omezit emise do otevřeného používání, jeví se jako vhodné doplnit tyto provozy do povolených použití v příloze návrhu.

5.8 EHSV věří, že po zahrnutí některých výše uvedených bodů by měl tento návrh poskytovat zvýšenou ochranu na pracovištích a zcela by měl odstranit jakákoliv nebezpečí expozice mimopracovní. Výrobci a uživatelé trichlorbenzenu a konkurenčních produktů podle všeho z velké části tento návrh očekávali předem. Mělo by tedy dojít jen k méně závažnému dopadu v oblasti nákladů výrobců i uživatelů. EHSV tedy tuto část návrhu podporuje.

6. Specifické připomínky

6.1 EHSV připomíná, jak je uvedeno výše, že návrh musí být založený na příslušných zprávách RAR a stanoviscích CSTEЕ a musí se tudíž vztahovat pouze na 1,2,4-TCB. Toto je třeba ujasnit i v titulu a textu stanoviska. Naštěstí se tím nijak nezmění omezení pro uživatele, protože tento izomer je základní součástí dříve prodávaných směsí různých izomerů, používaných v ředidlech nebo sprejích.

⁽¹⁾ Webové stránky Evropského úřadu pro chemikálie, European Chemicals Bureau, <http://ecb.jrc.it>

⁽²⁾ Zdroj dat Eurochlor, členská organizace CEFIC.

⁽³⁾ Stanoviska CSTEЕ jsou na webových stránkách GR SANCO.

6.2 Je možné připustit jiné uzavřené systémy tím, že na závěr příslušného omezení se přidá formulace „nebo v jiných uzavřených systémech, kde nemůže dojít k úniku do okolního prostředí“.

6.3 Stejně jako v předchozích doplňcích směrnice Rady 76/769/EEC, lituje EHSV spojení nesouvisejících produktů do jediného textu, což může vyžadovat specifické a pokračující úpravy, aby byly respektovány vnější okolnosti. To nijak nepřispívá k správnému, včasnému a účinnému řízení. Pokud to vychází z omezení zdrojů během této konečné a kritické fáze jednání o opatřeních ke snížení specifických rizik, je tato omezení třeba co nejrychleji překonat.

6.4 EHSV poznamenává, že poslední seznam prioritních látek k hodnocení byl zveřejněn v říjnu 2000. EHSV lituje, že tento přístup se jeví jako opuštěný daleko před zavedením jiných postupů, jako je systém registrace, posuzování a autorizace chemických látek REACH. Těto ztráty energie nezbyvá než litovat.

6.5 EHSV zaznamenal klíčovou úlohu, kterou hrál CSTE v minulosti, a věří, že byla přijata adekvátní opatření, aby v této roli mohl pokračovat v budoucnosti, i přes nedávno oznámené změny ve struktuře a zodpovědnosti vědeckých výborů.

6.6 EHSV sdílí všeobecně vyjadřované znepokojení v otázce času nutného k vyhodnocování látek podle stávajícího systému. U těchto dvou produktů uběhne téměř 11 let, než právní úprava nabude účinnosti. Z této doby pět let uplyne od chvíle, kdy CSTE prohlásil zprávy RAR za uspokojivé. Až legislativa vstoupí v platnost, nedojde v podstatě k žádným nákladům ani měřitelným přínosům v oblasti zdraví ani životního prostředí u žádné ze zúčastněných stran. Při nedostatku dalších informací je obtížné posoudit, zda-li je to dobře (tj. trh se přizpůsobil pod tlakem pokračujících hodnocení nebezpečnosti) nebo špatně (postup dosáhl jen omezeného výsledku při významných nákladech všech zúčastněných), a jak tedy dosáhnout nějakého zlepšení.

6.7 EHSV tedy věří, že jako doplněk jiných návrhů, jako je REACH a k zajištění toho, že skutečně povedou ke zlepšení, a nikoliv jen k opuštění stávajících metod, dojde bez dalších odkladů k vyhodnocení příčin pomalého postupu. To by mělo být provedeno souběžně s dalšími probíhajícími studii měřících dopady, náklady a přínosy pro všechny strany v procesu zaměřenému na zlepšení zdraví a životního prostředí v rámci úspěšné a konkurenceschopné znalostní ekonomiky Evropy.

V Bruselu dne 27. října 2004.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND
